

Cauza C-282/20**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98
alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

26 iunie 2020

Instanța de trimitere:

Spetsializiran nakazatelen sad (Bulgaria)

Data deciziei de trimitere:

22 iunie 2020

Părți interesate:

Spetsializirana prokuratura

Persoana acuzată:

ZX

Obiectul litigiului principal

Procedura a fost declanșată în temeiul articolului 485 și următoarele din „Nakazatelno protsesualen kodeks” (Codul de procedură penală, Bulgaria, denumit în continuare: NPK).

Instanța de trimitere a constatat în cadrul verificării acuzației penale din procedura principală că actul de acuzare prezintă deficiențe din cauza unor neclarități și lacune. Dreptul național nu prevede nicio posibilitate de a remedia o astfel de situație. Astfel se pune întrebarea dacă neclaritățile și lacunele trebuie totuși remediate și dacă da, în ce fel trebuie să se facă aceasta.

Obiectul și temeiul întrebării preliminare

Cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 primul paragraf litera (b) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE).

Întrebările preliminare

O dispoziție națională, și anume articolul 248 alineatul (3) din Nakazatelno protsesualen kodeks (Codul de procedură penală) al Republicii Bulgaria, potrivit căreia, după încheierea primei ședințe de judecată într-o procedură penală (ședința preliminară), nu este prevăzută nicio măsură procedurală pentru remedierea neclarităților și lacunelor din conținutul rechizitoriului care încalcă dreptul inculpatului de a fi informat cu privire la acuzațiile ce i se aduc este conformă cu articolul 6 alineatul (3) din Directiva 2012/13/UE și cu articolul 47 din cartă?

În cazul unui răspuns negativ la această întrebare: Corespunde prevederilor susmenționate, precum și articolului 47 din cartă, o interpretare a dispoziției naționale privind modificarea acuzației care permite procurorului în cadrul ședinței să remedieze neclaritățile și lacunele din conținutul rechizitoriului într-un mod care să țină cont în mod efectiv și eficient de dreptul acuzatului de a cunoaște acuzațiile ce i se aduc, sau, în conformitate cu prevederile susmenționate, ar trebui lăsată neaplicată interdicția națională privind suspendarea procedurii judiciare și trimiterea cauzei la procuror pentru întocmirea unui nou rechizitoriu?

Dispozițiile din dreptul Uniunii și jurisprudența Curții

Directiva 2012/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2012 privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale (JO L 142, 2012, p. 1), articolul 6 alineatul (3)

Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, articolul 47

Hotărârea din 5 iunie 2018, Kolev și alții, C-612/15, ECLI:EU:C:2018:392

Hotărârea din 14 mai 2020, UY, C-615/18, ECLI:EU:C:2020:376

Hotărârea din 12 februarie 2020, Kolev și alții, C-704/18, ECLI:EU:C:2020:92

Dispozițiile naționale invocate

Nakazatelen kodeks (Codul penal, Bulgaria, denumit în continuare: NK), articolul 244 alineatul 2 coroborat cu alineatul 1; articolul 243

Nakazatelno-protsesualen kodeks (NPK), articolul 246 alineatele 2 și 3, articolul 248 alineatul 5 punctul 1 coroborat cu alineatul 1 punctul 3, articolul 249 alineatele 2 și alineatul 4 punctul 1, articolul 287, articolul 288, articolul 335 alineatul 1 punctul 1, articolul 351 alineatul 2

Prezentare succintă a situației de fapt și a procedurii preliminare

- 1 Spetsializirana prokuratura (Parchetul Specializat, Bulgaria) a formulat acuzații împotriva lui ZX pentru aceea că, la data de 19 iulie 2015, până la ora 1.30 s-a aflat în posesia de monedă contrafăcută care putea fi convertită prin schimb valutar în țară și în străinătate, și anume 88 bancnote de 200 euro, despre care știa că este falsificată, faptă care se pedepsește penal conform articolului 244 alineatul 2 coroborat cu alineatul 1 NK.
- 2 În cadrul ședinței preliminare în instanță s-a discutat în mod explicit despre regularitatea rechizitoriului; apărarea nu a pus în discuție acest aspect. Instanța a constatat că rechizitoriul este legal din punct de vedere al formei.
- 3 După administrarea tuturor probelor, instanța a constatat în cadrul verificării condițiilor pentru audierea părților implicate și pentru pronunțarea sentinței că rechizitoriul prezintă într-adevăr anumite neclarități și lacune, care rămăseseră neobservate în cadrul procedurii preliminare.
- 4 Nu a fost indicată în mod clar perioada deținerii celor 88 bancnote falsificate, deoarece în prezentarea situației de fapt este indicată o perioadă mai lungă, iar în final este indicat un interval de doar o oră și jumătate.
- 5 Dacă acuzația a fost formulată în conformitate cu articolul 244 NK, un element constitutiv al faptei este, în sensul prevăzut de articolul 244 NK, deținerea de monedă contrafăcută „în cantități mari”. Prezența acestui element constitutiv trebuie constatată de procuror; o astfel de constatare reprezintă o premisă pentru corectitudinea rechizitoriului. În cazul concret, s-a reținut că acuzatul s-a aflat în posesia a 88 bancnote, însă nu și faptul că această circumstanță reprezintă o deținere „în cantități mari”. Acest aspect conduce la concluzia că rechizitoriul nu este legal din punct de vedere al formei, deoarece descrie incomplet elementele constitutive ale faptei penale. Concret, un element constitutiv al faptei („cantități mari”) nu a fost menționat. Acest element trebuie însă reținut pentru ca rechizitoriul să fie corect din punct de vedere al formei.
- 6 Din textul rechizitoriului reiese că acuzatul s-a aflat în posesia unor „monede contrafăcute”. În schimb, în textul articolului 244 alineatul 2 coroborat cu alineatul 1 NK se vorbește despre „monede falsificate”; la articolul 244 alineatul 2 și alineatul 1 nu se menționează nicăieri „monede contrafăcute”. Pe de altă parte însă, în articolul 244 NK este vorba despre o încadrare a elementului constitutiv de bază din cadrul articolului 243 NK, în care se prevede că „falsificarea de monedă” înseamnă „fabricarea de monedă contrafăcută” sau „falsificarea de monedă reală”. În consecință, „moneda contrafăcută” sunt o subcategorie a „monedei falsificate”. Din acest motiv, textul rechizitoriului nu trebuie să conțină doar denumirea mai specială „contrafăcută”, ci și denumirea mai generală a monedei, și anume „falsificate”.
- 7 Fapta prevăzută de articolul 244 NK este o variantă a elementului constitutiv de bază prevăzut de articolul 243 NK. De aceea, unele caracteristici ale elementului

constitativ din articolul 244 NK se regăesc în textul articolului 243 NK și nu sunt incluse separat în textul articolului 244 NK. Acest aspect vizează în primul rând caracterul penal al obiectului faptei „falsificat” și „contrafăcut”, deoarece definițiile acestor termeni sunt incluse la articolul 243 NK. În al doilea rând, acest aspect vizează caracteristica suplimentară a obiectului faptei „care pot fi convertiți prin schimb valutar în țară și în străinătate”, care este de asemenea inclusă doar la articolul 243 NK.

- 8 Aceste elemente constitutive apar literal în rechizitoriu, dar fără a se face referire la prevederea care le conține; mai exact, nu s-a indicat articolul 243 alineatul 1 NK.
- 9 Din acest motiv, la încadrarea juridică precizările textuale diferă de precizările în cifre, deoarece în cuvinte sunt precizate elementele prevăzute de articolul 243 alineatul 1 NK, fără a se face însă referire la numărul articolului. De aceea este necesară să se completeze acuzația în sensul că nu se întemeiază doar pe articolul 244 alineatul 2 coroborat cu alineatul 1 NK, ci pe articolul 244 alineatul 2 coroborat cu alineatul 1 coroborat cu articolul 243 alineatul 1 NK.
- 10 În cadrul ședinței din data de 12 iunie 2020, instanța de trimitere a atras atenția asupra acestor deficiențe ale rechizitoriului. Procurorul a declarat că este dispus să remedieze aceste deficiențe prin modificarea acuzației sub forma unei rectificări a rechizitoriului, și anume: să se indice cât a durat deținerea celor 88 bancnote, să se clarifice dacă acestea reprezintă „o cantitate mare” și dacă este vorba despre monedă falsificată, iar la încadrarea juridică să se precizeze corect numărul articolelor.
- 11 Apărarea și-a exprimat acordul cu privire la modificarea rechizitoriului, în condițiile în care aceasta este singura posibilitate de remediere a deficiențelor constatate.
- 12 Instanța de trimitere trebuie să se pronunțe cu privire la faptul dacă remedierea deficiențelor din rechizitoriu este posibilă prin declarația procurorului în cadrul ședinței de judecată.
- 13 Aceasta consideră că aceste deficiențe sunt importante din punct de vedere al naturii lor, ele afectând desfășurarea legală a procedurii penale. Mai exact, având în vedere neclaritățile și lacunele rechizitoriului, instanța nu poate pronunța sentința, deoarece anumite caracteristici, elemente ale faptei penale sau analiza sa juridică ar fi indicate abia la pronunțarea sentinței. Acest lucru nu este legal, deoarece este necesar ca acuzatul să fie informat cu privire la toate elementele acuzației, pentru a se putea apărea, iar aceasta nu numai la pronunțarea sentinței, care ar putea duce inclusiv la o condamnare. Totodată, instanța nu poate pronunța o sentință care să redea conținutul incomplet al rechizitoriului, deoarece astfel s-ar încălca principiul legalității, din moment ce această sentință (indiferent dacă este vorba despre o condamnare sau despre o achitare) ar viza o faptă care prezintă mai puține elemente constitutive decât prevede legea.

- 14 Instanța de trimitere consideră că deficiențele ar fi trebuit să fie constatate în ședința preliminară, că procedura judiciară ar fi trebuit suspendată și cauza ar fi trebuit trimisă la procuror cu solicitarea de remediere a deficiențelor printr-un nou rechizitoriu. Or, nu aceasta a fost situația.
- 15 Datorită particularităților dreptului național, remedierea deficiențelor din rechizitoriu după ședința preliminară nu mai este posibilă. În concluzie, se pune întrebarea dacă poate fi aplicată măsura procesuală propusă de Parchet, și anume remedierea deficiențelor prin modificarea rechizitoriului.

Principalele argumente ale părților din litigiul principal

- 16 Parchetul nu prezintă niciun punct de vedere cu privire la trimiterea preliminară.
- 17 Apărarea consideră că nu trebuie să se înainteze o cerere de decizie preliminară, deoarece încălcarea dreptului procedural nu ar putea fi remediată.

Prezentare succintă a motivelor care stau la baza întrebărilor

- 18 Prin rechizitoriu, procurorul a prezentat instanței o anumită acuzație, iar instanța va decide în această cauză declarând acuzatul vinovat sau nevinovat. Un rechizitoriu este corect și legal din punct de vedere formal atunci când acesta corespunde anumitor cerințe ale NPK.
- 19 Rechizitoriul trebuie să conțină în mod obligatoriu toate elementele (elementele constitutive) ale faptei penale. În ceea ce privește situația de fapt în litigiul principal, sunt obligatorii următoarele:
- perioada comiterii faptei trebuie precizată clar și incontestabil;
  - dacă textul legii conține anumite caracteristici, care în totalitate constituie caracterul penal al faptei, în rechizitoriu trebuie indicate toate aceste caracteristici, fără a exclude vreuna dintre ele;
  - dacă o prevedere penală conține elementul constitutiv de bază al unei anumite fapte penale și următoarea prevedere penală conține un element special al aceleiași fapte penale (și anume, cazul său special), în rechizitoriu trebuie indicate toate caracteristicile, inclusiv cele incluse în elementul constitutiv de bază, dacă acestea se referă la elementul constitutiv special;
  - în rechizitoriu trebuie indicate atât în cuvinte, cât și în cifre toate elementele constitutive, aceasta înseamnă: trebuie indicate atât în cuvinte, cât și în cifre, mai exact prin numărul prevederii legale (articol, alineat, punct, literă) în care sunt prevăzute.
- 20 Până la reforma din anul 2017, instanța avea dreptul de a încheia procedura judiciară în orice moment și de a trimite cauza la procuror pentru remedierea

deficiențelor privind conținutul rechizitoriului. O competență similară îi era recunoscută și celei de a doua instanțe, precum și Curții de Casație, care își exercita această competență prin dispoziții obligatorii adresate celei de a doua instanță.

- 21 După reforma din anul 2017, această competență poate fi exercitată doar în timpul ședinței preliminare în prima instanță. După încheierea acestei ședințe, legea nu mai prevede nicio procedură pentru remedierea deficiențelor de această natură. În special este interzisă în mod explicit trimiterea cauzei la procuror.
- 22 Prima întrebare este dacă interdicția națională de a aduce în discuție deficiențele referitoare la informațiile privind acuzațiile și imposibilitatea asociată de a remedia aceste deficiențe este compatibilă cu articolul 6 alineatul (3) din directivă, care impune la rândul său o reglementare națională care să asigure oferirea de „informații detaliate cu privire la acuzare”, și anume informații clare, complete și incontestabile privind acuzația.
- 23 Dreptul național permite formularea obiecțiilor împotriva acuzațiilor și o audiere privind calitatea informațiilor referitoare la acuzare, însă doar în ședința preliminară. Întrebarea vizează faptul dacă limitarea doar la această ședință preliminară este conformă cu articolul 6 alineatul (3) din directivă și dacă această prevedere trebuie interpretată în sensul că se aplică și după ședința preliminară, în special în cadrul unor ședințe succesive, după administrarea probelor, însă înainte ca instanța să se pronunțe în cauza respectivă.
- 24 Dacă, așadar - cu alte cuvinte - nu s-a respectat dreptul la informare până la momentul ședinței preliminare și deficiențele nu au fost remediate în cadrul acestei ședințe preliminare, acest lucru înseamnă că articolul 6 alineatul (3) din directivă trebuie interpretat în sensul că acest drept nu mai trebuie respectat după încheierea ședinței preliminare?
- 25 Cea de a doua întrebare se formulează doar pentru cazul în care Curtea de Justiție a Uniunii Europene ajunge la concluzia că dreptul Uniunii exclude o reglementare națională care - după ședința preliminară - nu mai prevede nicio măsură procedurală pentru remedierea unei încălcări a dreptului procedural legat de dreptul acuzatului de a fi informat cu privire la acuzare.
- 26 Se impune o interpretare a legislației naționale conformă cu dreptul Uniunii, astfel încât în final să se asigure drepturile necesare la apărare. Deși articolul 6 alineatul (3) din directivă are efect direct, este totuși necesară o reglementare de drept procedural națională, care să pună în aplicare acest efect direct (Hotărârea Curții de Justiție din 14 mai 2020, UY, C-615/18, ECLI:EU:C:2020:376, punctele 69, 72, 73 și 75).
- 27 Această reglementare de drept procedural poate avea două aspecte.
- 28 Primul ar fi ca instanța sesizată cu această cauză să întreprindă în ședință măsuri procedurale care să asigure remedierea încălcării procedurii și garantarea deplină a

dreptului acuzatului de a fi informat cu privire la acuzare. Aceasta s-ar putea realiza cu ajutorul reglementărilor naționale privind interpretarea în cazul unor lacune legislative, în cazul de față lipsa unei reglementări legale privind remedierea încălcării procedurii de această natură după ședința preliminară impunând aplicarea corespunzătoare a posibilității de schimbare a acuzației. În detaliu, instanța ar proceda după cum urmează: ar oferi procurorului posibilitatea de a efectua modificările de conținut corespunzătoare pentru remedierea neclarității și lacunelor rechizitoriului și în final ar informa apărarea cu privire la aceste modificări și i-ar oferi posibilitatea de a formula cereri în acest sens, inclusiv noi cereri de probe.

- 29 Modificarea rechizitoriului este un instrument pentru modificarea anumitor parametri ai acuzației în ședința în instanță. Aceasta se realizează fără suspendarea prealabilă a procedurii judiciare și trimiterea cauzei la procuror în vederea efectuării modificărilor și a reînceperii ulterioare a etapei judiciare. Modificarea rechizitoriului este admisibilă atât în cazul unor circumstanțe noi care impun modificarea, cât și în cazul în care nu apar astfel de circumstanțe, însă procurorul a identificat o eroare în formularea rechizitoriului. Modificarea rechizitoriului atrage după sine garanții pentru apărare, mai concret, la cererea apărării se va întrerupe procesul, pentru ca aceasta să se poată pregăti având în vedere modificarea acuzației; în unele cazuri declarațiile anterioare ale acuzatului își pierd efectul juridic și acesta trebuie să facă alte declarații; jurisprudența a recunoscut dreptul apărării de a formula noi cereri de probe cu privire la modificări. Pe de altă parte, jurisprudența națională nu s-a ocupat până în prezent de modificarea acuzației ca instrument pentru corectarea erorilor de drept procedural din rechizitoriu. La momentul actual, întrucât există deja o interdicție explicită privind suspendarea procedurii în instanță și trimiterea cauzei la procuror, există posibilitatea de a efectua o nouă interpretare extinsă a dispoziției privind modificarea acuzației, astfel încât aceasta să includă și cazurile în care rechizitoriul prezintă anumite vicii procedurale, inclusiv faptul că perioada faptei este neclară, iar precizarea caracteristicilor acuzației, precum și prevederile relevante din încadrarea juridică sunt lacunare.
- 30 Temeiul acestei interpretări îl reprezintă principiul de interpretare „*argumentum a fortiori*”, recunoscut la nivel general. Dacă este permisă introducerea unei alte perioade complet diferite de comitere a faptei, ar trebui cu atât mai mult să fie permisă concretizarea perioadei deja indicate. Dacă este permisă modificarea încadrării juridice într-o măsură atât de semnificativă, încât să se formuleze o acuzație pentru o faptă penală complet diferită și/sau mai gravă, ar trebui cu atât mai mult să fie permisă modificarea într-o măsură mai puțin semnificativă a încadrării juridice, în vederea remedierii caracterului incomplet și a completării elementelor lipsă.
- 31 Al doilea aspect ar fi aplicarea situației juridice anterioare până la reforma din anul 2017, care este interzisă în mod explicit și repetat în versiunea actuală a NPK, și anume: Suspendarea procedurii în instanță, trimiterea cauzei la procuror în vederea întocmirii unui nou rechizitoriu și în final începerea unei noi proceduri

în instanță cu o nouă audiere a tuturor martorilor. Pentru a proceda astfel, instanța de trimitere ar trebui să nu aplice interdicțiile susmenționate din dreptul național și să revină la situația juridică de dinainte de anul 2017.

- 32 Cea de a doua întrebare preliminară privește aspectul dacă prima, cea de a doua sau ambele soluții juridice sunt conforme cu dreptul Uniunii.
- 33 Pentru ambele întrebări, sunt relevante prevederile articolului 48 alineatul (1) și alineatul (2) din cartă privind garantarea unei căi de atac efective și a unei proceduri echitabile. În ceea ce privește prima întrebare: dacă acuzatul se confruntă cu o acuzație incompletă și instanța nu are competența de a remedia aceste deficiențe, există riscul ca acuzatul să fie condamnat fie pe baza unei acuzații incomplete (adică, pentru o faptă care nu îndeplinește cerințele legale ale unei fapte penale), fie pentru o faptă penală despre ale cărei elemente constitutive a aflat doar din sentință. În primul caz nu este îndeplinită cerința privind legalitatea elementelor constitutive ale faptei penale și în al doilea caz cerința de informare cu privire la toate elementele acuzației, o circumstanță care duce la un proces neechitabil.
- 34 În cadrul celei de a doua întrebări trebuie să se analizeze care dintre cele două soluții procedurale aduse în discuție pentru remedierea neclarităților și lacunelor rechizitoriului corespunde cel mai bine principiului căii de atac efective și al procedurii echitabile.
- 35 Doar pentru cea de a doua întrebare este relevantă prevederea articolului 47 alineatul (2) din cartă privind judecata cauzei penale într-un anumit termen. În cazul în care Curtea de Justiție constată că interdicția națională de a trimite cauza la procuror după ședința preliminară nu poate fi aplicată, acest lucru ar duce la trimiterea cauzei spre reexaminare și obligatoriu la o nouă administrare a tuturor probelor și în consecință la o întârziere necorespunzătoare și inutilă a procesului penal. Dacă însă Curtea de Justiție aprobă aplicarea prin analogie a articolului 287 NPK (modificarea acuzației) și aceasta ca un mijloc de drept procedural pentru remedierea neclarităților și a lacunelor rechizitoriului, aceste deficiențe ar putea fi remediate fără trimiterea cauzei și noua administrare a tuturor probelor. Doar în cazul unei cereri corespunzătoare a apărării ar fi posibilă administrarea de probe suplimentare.